

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3271/2017. (X. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.675/2016/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője (dr. Arányi Szabolcs ügyvéd, 1055 Budapest, Stollár Béla u. 4.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé a Kúria Gfv.VII.30.675/2016/5. számú végzése és a Debreceni Ítéltábla Fpkhf.III.30.253/2016/2. számú végzése ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1) bekezdésének a megsértésére hivatkozott.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye, hogy az adós és az indítványozó hitelező között a 2000-es évek elejétől állt fenn üzleti kapcsolat. Az adós mint megrendelő és a hitelezői igénybejelentéssel élő indítványozó mint termelő 2013-ban írásban termékértékesítési szerződést kötöttek 65 000–70 000 db kizárólag fehér tollazatú, nem tépett liba értékesítésére, amelyben az átvételi árat és a fizetési határidőt is meghatározták. A szerződő felek között az írásba foglalt termékértékesítési szerződésben meghatározott vételártól eltérő átvételi árra vonatkozó szerződésmódosítás írásban nem jött létre, a libák leszállítása az adós ütemezése és kérése alapján történt. Az indítványozó 2014-ben is szállított az adósnak. Ezt követően az adós 2015-ben felszámolás alá került. Az indítványozó hitelezőként a felszámolóhoz tőke, késedelmi kamat és nyilvántartásba vételi díj igényét bejelentette, és kifejtette, hogy ugyan a szerződéstől eltérően csökkentett áron számlázott, de erre azért került sor, mert az adós gazdasági erőfőlényével visszaélve azzal fenyegette meg, hogy amennyiben a libákat nem alacsonyabb áron számlázza le, abban az esetben egy darabot sem vesz át. A felszámoló az igény vitathatónak minősítette és a bíróságnak megküldte. A felszámoló szerint a felek – a szerződéskötést követően bekövetkezett negatív piaci változások miatt – a szerződésben szereplő átvételi árat közös megegyezéssel módosították, míg a szerződésben meghatározott darabszám fölötti mennyiség esetében azt alkalmilag, az aktuális piaci viszonyok szerint határozták meg. Az indítványozó mindig a módosított vételárat számlázta, melyet az adós maradéktalanul megfizetett a részére, valamint az indítványozó nem tett jogfenntartó nyilatkozatot és korábban sem jelezte, hogy az árkülönbözetre bármilyen jogcímen igényt tartana.
- [3] Az elsőfokú bíróságként eljáró Debreceni Törvényszék 2.FpkH.7/2016/11. számú végzésével az indítványozó hitelezői igénybejelentését elutasította. Álláspontja szerint csak 2013-ban állt fenn a felek között termékértékesítési szerződés, míg az átvételi ár vonatkozásában megállapította, hogy a számla kiállítása és a megrendelőnek való megküldése az indítványozó részéről tevőleges magatartást jelent, az indítványozó nem tett jogfenntartó nyilatkozatot és semmilyen módon nem igazolta, hogy a számla kiállítása ellenére e tárgyban nem volt közös megegyezéssel szerződésmódosítás. Az elsőfokú bíróság utalt arra is, hogy a felek a szerződést nemcsak az árban módosították, hanem a szerződött mennyiségtől is eltértek, továbbá az indítványozó tépett libát adott át az adós részére.
- [4] A másodfokú bíróságként eljáró Debreceni Ítéltábla Fpkhf.III.30.253/2016/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolásában utalt arra, hogy a felek közötti mezőgazdasági termékértékesítési szerződésre a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 418. §-a az irányadó és a BH 1981.326 számú eseti döntés értelmében az a tény, hogy a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés kötelezettje a terméket a szerződésben kikötött ártól eltérően a megrendelő újabb árajánlatának megfelelően számlázza, a szerződés módosításaként értékelhető. A másodfokú bíróság szerint a számla ugyan szerződésmódosításnak nem minősül, azonban az a szerződésmódosításnak ráutaló magatartással történő kifejezésre juttatását tanúsítja. A másodfokú bíróság arra is rámutatott, hogy a szerződésmódosítás elfogadása

hiányában a régi Ptk. 316. § (1) bekezdését kellene alkalmazni, amely szerint, ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja, a szerződésszegésből igényt utóbb csak akkor támaszthat, ha erre irányuló jogait fenntartotta. A másodfokú bíróság indokolása szerint továbbá a fellebbezéshez csatolt „Tényleírás” megnevezésű okiratot hiteles bizonyítékként azért nem tudta elfogadni, mivel aláírást nem tartalmazott.

- [5] A Kúria Gfv.VII.30.675/2016/5. számú végzésével a jogerős, másodfokú végzést hatályában fenntartotta. Indokolásában kiemelte, hogy a jogerős végzés nem tartalmazza azt, hogy a számla kiállítása szerződésmódosításnak minősülne. Utalt továbbá arra, hogy a másodfokú bíróság a számla kiállítását olyan bizonyítéknak fogta fel, amely a ráutaló magatartással történő szerződésmódosítást juttatta kifejezésre. Ebből következően az indítványozó valójában annak felülvizsgálatát kérte, hogy a másodfokú bíróság helytállóan mérlegelte-e a rendelkezésre álló bizonyítékokat. A Kúria hangsúlyozta, hogy a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna. A Kúria kifejtette, hogyha az indítványozó állítása megfelel a valóságnak abban a tekintetben, hogy az átlagos átvételi ár jóval magasabb volt az adós által kifizetettnél, akkor – a hitelező által állított körülmények esetén, azaz, hogy az adós azt közölte, hogy ha nem fogadja el az árat, akkor semmit nem vesz át – ennél kissé magasabb áron el tudta volna adni a libákat. A Kúria szerint ugyancsak a ráutaló magatartással történő szerződésmódosítás tényét támasztja alá, hogy 2014-ben is szállított az indítványozó az adósnak, így amennyiben az adós 2013-ban valóban gazdasági erőfölényével visszaélve kényszerítette az indítványozót a libák alacsonyabb áron történő átadására, akkor nem volt észszerű gazdasági döntés az indítványozó részéről, hogy 2014-ben is az adósnak értékesítette a libáit alacsonyabb áron. Ugyanígy a jogfenntartó nyilatkozat hiányát is a szerződésmódosítás bizonyítékaként jelölte meg a Kúria.
- [6] 2. Az indítványozó ezt követően nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Kúria végzésével szemben, amelyet a másodfokú végzésre is vonatkoztatott. Az indítványozó szerint a Kúria végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, mert a Kúria figyelmen kívül hagyta az évtizedek óta következetes bírói esetjogot, a mellőzés okát pedig nem indokolta. Az indítványozó előadta, hogy a Kúria joggyakorlata szerint a számla kiállítása nem minősül a szerződéses ár tekintetében szerződésmódosításnak, e tekintetben a BDT 2007.1713, az EBH 2004.1118, a BH 1987.365, a BH 2007.9.394 és az EBH 2004.1118 számú eseti döntésekre hivatkozott. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy amennyiben az esetjog következetlen, az az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk (1) bekezdését is sérti. Az indítványozó szerint a Kúria alaptalan feltételezésének minősül, hogy a libapiacon 2013-ban magasabb felvásárlási árak voltak érvényben, ezt a peradatok nem támasztják alá, továbbá az a tény, hogy a felek 2014-ben új szerződést kötöttek, nem jelenti azt, hogy a korábbi szerződést módosították volna.
- [7] Az indítványozó szerint a Kúria végzése azért sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, mert önkényesen és a törvényes kereteken túlterjeszkedve fosztotta meg az indítványozót az őt megillető vagyoni követeléstől. E tekintetben a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatra, az 50/2004. (XII. 6.) AB határozatra, a 17/1992. (III. 30.) AB határozatra és az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogára hivatkozott. Az indítványozó szerint a Kúria éppen azáltal vonta el a tulajdonhoz való jog lényegét, hogy az indítványozó magatartását kiterjesztő módon értelmezte, amely sem a régi Ptk., sem más jogszabály rendelkezéséből nem vezethető le, és amelyet a konkrét eljárás tényei sem támasztanak alá, ezáltal a törvény adta kereteken túlterjeszkedett. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria elmulasztotta annak figyelembe vételét, hogy jogról lemondani vagy abból engedni csak kifejezett nyilatkozattal lehet a régi Ptk. 207. § (4) bekezdése értelmében, amely szabálynak az alkotmányjogi értelemben vett tulajdonfogalom kapcsán garanciális jelentősége van.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [9] Az Abtv. 27. §-ának a) és b) pontjai értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panaszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [10] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó törvényi rendelkezést, valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseként a XIII. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.

- [11] Az alkotmányjogi panasz a XIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában tartalmaz indokolást, e tekintetben az indítvány megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét, a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kérte annak megsemmisítését.
- [12] 4. Az Abtv. 29. §-a értelmében alapvető feltétel, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [13] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában alapvetően azt kifogásolta, hogy a Kúria – álláspontja szerint – eltért a bírói gyakorlattól és ennek okát nem indokolta meg. Az egyedi bírósági döntések indokolási kötelezettségére vonatkozó kérdést az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]). Következésképpen az indítványban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdés tárgyában az Alkotmánybíróság már korábban állást foglalt [lásd: 3130/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [13]]. Mindazonáltal az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyonszertést szenvedett el (vagyoni követeléséhez nem jutott hozzá). Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelmén keresztül nem lehet eszköze vagyoni perekben a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának” [3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]].
- [14] Az Alkotmánybíróság szerint a Kúria végzésében az indítványozóval ellentétes jogi álláspontra helyezkedett, a döntését alátámasztó érveiről számot adott, továbbá a szerződésmódosítás bekövetkeztét nem kizárólag a számla kiállítására mint bizonyítékra alapozta, hanem e tekintetben további bizonyítékokat (például jogfenntartó nyilatkozat hiánya) is értékelt, illetve jogszerűnek találta a másodfokú bíróság bizonyítékértékelését, e tekintetben a felülmérlegelésre nem látott jogszerű lehetőséget. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tartózkodik az indokolásban megjelenő érvek megalapozottságának vizsgálatától, mert a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárásjogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [3119/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [30], 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]].
- [15] Az Alkotmánybíróság az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való joga sérelmére vonatkozó érvelése vonatkozásában arra mutat rá, hogy szakjogi-törvényességi kérdésnek minősül annak megítélése, hogy az indítványozó számla kiállításában megtestesülő magatartása értékelhető-e a szerződésmódosítás egyik bizonyítékeként, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy „a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]].
- [16] Tekintettel arra, hogy az indítványozó a kúriai végzés alaptörvény-ellenességét egyebekben nem indokolta, az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal és a tulajdonhoz való joggal összefüggésben, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.
- [17] Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott befogadási feltételeknek, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 10.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/810/2017.

